

ΜΑΘΗΜΑ / ΤΑΞΗ:	ΑΡΧΑΙΑ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ:	26.08.25

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ**Άριστοτέλης, *Μετά τα φυσικά*, Α2, 982b12-28**

Διὰ γὰρ τὸ θαυμάζειν οἱ ἄνθρωποι καὶ νῦν καὶ τὸ πρῶτον ἤρξαντο φιλοσοφεῖν, ἐξ ἀρχῆς μὲν τὰ πρόχειρα τῶν ἀτόπων θαυμάσαντες, εἴτα κατὰ μικρὸν οὕτω προϊόντες καὶ περὶ τῶν μειζόνων διαπορήσαντες, οἷον περὶ τε τῶν τῆς σελήνης παθημάτων καὶ τῶν περὶ τὸν ἥλιον καὶ τὰ ἄστρα καὶ περὶ τῆς τοῦ παντὸς γενέσεως. Ὁ δ' ἀπορῶν καὶ θαυμάζων οἶεται ἄγνοεῖν (διὸ καὶ ὁ φιλόμυθος φιλόσοφος πῶς ἐστίν· ὁ γὰρ μῦθος σύγκειται ἐκ θαυμασίων)· ὥστ' εἴπερ διὰ τὸ φεύγειν τὴν ἄνοιαν ἐφιλοσόφησαν, φανερόν ὅτι διὰ τὸ εἰδέναι τὸ ἐπίστασθαι ἐδίωκον καὶ οὐ χρήσεώς τινος ἔνεκεν. Μαρτυρεῖ δὲ αὐτὸ τὸ συμβεβηκός· σχεδὸν γὰρ πάντων ὑπαρχόντων τῶν ἀναγκαίων καὶ τῶν πρὸς ῥαστώνην καὶ διαγωγὴν ἢ τοιαύτη φρόνησις ἤρξατο ζητεῖσθαι. Δῆλον οὖν ὡς δι' οὐδεμίαν αὐτὴν ζητοῦμεν χρεῖαν ἐτέραν, ἀλλ' ὥσπερ ἄνθρωπος, φαμέν, ἐλεύθερος ὁ αὐτοῦ ἔνεκα καὶ μὴ ἄλλου ὦν, οὕτω καὶ αὐτὴν ὡς μόνην οὔσαν ἐλευθέραν τῶν ἐπιστημῶν· μόνη γὰρ αὕτη αὐτῆς ἔνεκέν ἐστιν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ**A1.**

α. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 3) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις **λέξεις/φράσεις** του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 3):

1. Κατά τον Αριστοτέλη ο άνθρωπος στην αρχή θεώρησε άξια θαυμασμού ζητήματα, όπως αυτό της δημιουργίας του σύμπαντος.
2. Η ικανοποίηση των βασικών αναγκών της καθημερινότητας αποτελεί προϋπόθεση για τη στροφή του ανθρώπου στη φιλοσοφική δραστηριότητα.
3. Ο Αριστοτέλης συμπεραίνει ότι οι άνθρωποι επιζήτησαν την επιστήμη για την ίδια τη γνώση και όχι για χάρη κάποιας χρησιμότητας.

β. μόνη γὰρ αὕτη αὐτῆς ἔνεκέν ἐστιν: Σε ποια φράση του αρχαίου διδαγμένου κειμένου αναφέρεται η αντωνυμία **αὕτη**; (μονάδες 4)

ΜΟΝΑΔΕΣ 10

B1. Ο Αριστοτέλης χαρακτηρίζει τη φιλοσοφία ως *μόνην οὔσαν ἐλευθέραν τῶν ἐπιστημῶν*. Πώς εξηγεί αυτό το χαρακτηρισμό; Για την απάντησή σας να λάβετε υπόψη τόσο τις προϋποθέσεις που εξασφάλισε ο άνθρωπος για να φιλοσοφήσει όσο και την αναλογία που χρησιμοποιεί ο φιλόσοφος.

ΜΟΝΑΔΕΣ 10

B2. ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Στον «Τίμαιο» ο Πλάτων προτείνει οι άνθρωποι να στρέψουν τα μάτια τους στον ουρανό και να τον παρατηρήσουν υπομονετικά και προσεκτικά.

Η παρατήρηση της μέρας και της νύχτας, των μηνών, της εναλλαγής των ετών, των ισημεριών και των τροπικών, μας οδήγησε στην επινόηση του αριθμού, μας έδωσε την έννοια του χρόνου και μας ώθησε στη διερεύνηση της φύσης του σύμπαντος. Από αυτή την πηγή αντλήσαμε τη φιλοσοφία, το μεγαλύτερο αγαθό που δώρισαν ή θα δωρίσουν ποτέ οι θεοί στους θνητούς. [...]
Ας πούμε απλώς και μόνον ότι η όραση είναι η αιτία του μέγιστου αγαθού: ο Θεός την ανακάλυψε και μας τη δώρισε για να μπορούμε να παρατηρούμε στον ουρανό τις αδιατάρακτες κυκλικές κινήσεις του νου και να τις προσαρμόζουμε στις συγγενικές αλλά ταραγμένες περιφορές της δικής μας διάνοιας. (Πλάτων, Τίμαιος 47a-c) [Αρχαιογνωσία και Αρχαιογλωσσία στη Μέση Εκπαίδευση, Αρχαίοι Έλληνες Φιλόσοφοι των Β. Κάλφα και Γ. Ζωγραφίδη, Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας & Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών]

Ποια ομοιότητα παρατηρείτε στο κείμενο αναφοράς και το παράλληλο κείμενο ως προς τις απαρχές της φιλοσοφικής σκέψης; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με αντίστοιχα χωρία από τα δύο κείμενα.

ΜΟΝΑΔΕΣ 10

B3. Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις ως Σωστές (Σ) ή Λανθασμένες (Λ) με βάση το περιεχόμενό τους.

1. Ο πατέρας του Αριστοτέλη λεγόταν Νικόμαχος και ήταν γιατρός στην αυλή του βασιλιά της Μακεδονίας Φιλίππου του Γ'.
2. Ο Αριστοτέλης έφτασε στην Αθήνα στα 367 π.Χ. , προκειμένου να σπουδάσει στην Ακαδημία, τη σχολή του Πλάτωνα.
3. Ο Εύδοξος από την Κνίδα ήταν μαθηματικός, φιλόσοφος και γεωγράφος.

4. Κατά τη διάρκεια της δεύτερης παραμονής του ο Αριστοτέλης στην Αθήνα. συνθέτει το σημαντικότερο μέρος των Πολιτικών του ενώ παράλληλα συγγράφει σημαντικό μέρος από τα *Μετὰ τὰ φυσικά* του, το βιολογικού περιεχομένου έργο *Περὶ ζῴων γενέσεως*, τα *Ἠθικά Νικομάχεια*.
5. Ο Αριστοτέλης χρησιμοποιώντας στίχους από την Ιλιάδα έκανε έναν δριμύ υπαινιγμό στους συκοφάντες, που ήταν πολλοί στην Αθήνα.

ΜΟΝΑΔΕΣ 10

B4. Να βρείτε στο αρχαίο διδαγμένο κείμενο που σας δίνεται μία **ετυμολογικά συγγενή λέξη** για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: **χειροτονία, απαθής, γνήσιος, επίγνωση, προφήτης.**

ΜΟΝΑΔΕΣ 10

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ
ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑ, Α, 4, 7-8

Ο Ξενοφώντας αναφέρεται στην προσωπικότητα και τον βίο του βασιλιά των Περσών Κύρου του Β' του Μεγάλου, τον οποίο θαύμαζε για τη δύναμη και το μεγαλείο του και τον θεωρούσε πρότυπο χρηστού βασιλιά. Στο απόσπασμα, ο δωδεκαετής Κύρος επισκέφτηκε για πρώτη φορά τον παππού του, τον βασιλιά των Μήδων Αστυάγη και του εκφράζει την επιθυμία να πάει για κυνήγι.

Ἐπεὶ δ' οὖν ἔγνω ὁ Ἀστυάγης σφόδρα αὐτὸν **ἐπιθυμοῦντα** ἔξω θηρᾶν, ἐκπέμπει αὐτὸν σὺν τῷ θείῳ καὶ φύλακας συμπέμπει ἐφ' ἵππων πρεσβυτέρους, ὅπως ἀπὸ τῶν δυσχωρίων φυλάττοιεν αὐτὸν καὶ εἰ τῶν ἀγρίων τι φανείη **θηρίων**. ὁ οὖν Κῦρος τῶν ἐπομένων προθύμως ἐπυνθάνετο ποίοις οὐ χρή θηρίοις **πελάζειν** καὶ ποῖα χρή θαρροῦντα διώκειν. οἱ δ' ἔλεγον ὅτι ἄρκτοι τε πολλοὺς ἤδη πλησιάσαντας διέφθειραν καὶ κάπροι καὶ λέοντες καὶ παρδάλεις, αἱ δὲ ἔλαφοι καὶ δορκάδες καὶ οἱ ἄγριοι οἷες καὶ οἱ ὄνοι οἱ ἄγριοι **ἄσινεῖς** εἰσιν. ἔλεγον δὲ καὶ τοῦτο, τὰς δυσχωρίας ὅτι δέοι φυλάττεσθαι οὐδὲν ἦττον ἢ τὰ θηρία· πολλοὺς γὰρ ἤδη αὐτοῖς τοῖς ἵπποις κατακρημνισθῆναι. καὶ ὁ Κῦρος **πάντα** ταῦτα ἐμάνθανε προθύμως· ὥς δὲ εἶδεν ἔλαφον ἐκπηδήσασαν, πάντων ἐπιλαθόμενος ὣν ἤκουσεν ἐδίωκεν οὐδὲν ἄλλο ὁρῶν ἢ ὅπη ἔφευγε. καὶ πως διαπηδῶν αὐτῷ ὁ ἵππος πίπτει εἰς γόνατα, καὶ μικροῦ κάκεῖνον ἐξετραχίλισεν. οὐ μὴν ἀλλ' ἐπέμεινεν ὁ Κῦρος μόλις πως, καὶ ὁ ἵππος ἐξανέστη. ὥς δ' **εἰς τὸ πεδῖον** ἦλθεν, ἀκοντίσας καταβάλλει τὴν ἔλαφον, καλόν τι χρῆμα καὶ μέγα. καὶ ὁ μὲν δὴ ὑπερέχαιρεν·

.....
δυσχωρία = δύσβατο έδαφος, κατοτοπία

πυνθάνομαι = ρωτώ να μάθω

πελάζω = πλησιάζω

δορκάδες = ζαρκάδια

οἶες – πρόβατα

άσινεῖς = ακίνδυνοι

ὁ ἵππος μικροῦ κάκεῖνον ἐξετραχίλισεν = το ἄλογο παραλίγο να ρίξει εκείνον πάνω από το κεφάλι του

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε το απόσπασμα: «Ἐπεὶ δ' οὖν ἔγνων... ἢ τὰ θηρία.»

ΜΟΝΑΔΕΣ 20

Γ2. Στο απόσπασμα «ὥς δὲ εἶδεν ἔλαφον ... ὁ μὲν δὴ ὑπερέχαιρεν» ποια ήταν η αντίδραση του νεαρού Κύρου μόλις είδε να ξεπηδά ξαφνικά μπροστά του ένα ελάφι;

ΜΟΝΑΔΕΣ 10

Γ3. α. φύλακας, ἄρκτοι, λέοντες, ἔλαφοι: να γράψετε τη γενική ενικού των ουσιαστικών (μον.4)

β. να γράψετε τους ζητούμενους τύπους:

ἐκπέμπει: γ' ενικό οριστικής παρατατικού στην ίδια φωνή

φυλάττειν: α' πληθυντικό οριστικής παθητικού αορίστου

ἔλεγον: απαρέμφατο παρακειμένου στην Ε.Φ.

ὀρῶν: β' ενικό προστακτικής ενεστώτα στη μέση φωνή

ἐξανέστη: α' ενικό οριστικής ενεστώτα στην ίδια φωνή

ἦλθεν: β' πληθυντικό ευκτικής ίδιου χρόνου (μον.6)

ΜΟΝΑΔΕΣ 10

Γ4.α. Να χαρακτηρίσετε συντακτικά τους όρους που εμφανίζονται στο αδίδακτο με έντονα γράμματα: **ἐπιθυμοῦντα, θηρίων, πελάζειν, ἄσινεῖς, πάντα, εἰς τὸ πεδῖον** (μον.6)

Γ4 β. «ὁ ἵππος πίπτει εἰς γόνατα»: να μεταφερθεί στον πλάγιο λόγο με όλους τους δυνατούς τρόπους και εξάρτηση **Ξενοφῶν εἶπεν ...** (μον.4)

ΜΟΝΑΔΕΣ 10